

Chcete odpálit balistickou raketu?

SVĚTOVÝ MUZEJNÍ UNIKÁT NA UKRAJINĚ

Na raketové základně v Pervomajsku se snadno vžijete do pocitu sovětského důstojníka, který mohl odstartovat jadernou válku. V podzemním silu zůstalo vše jako před dvaceti lety.

Sedím na velitelském raketovém stanovišti v křesle, které bylo původně určeno pro sovětský třímotorový letoun Jak 40. Podplukovník Jurij Vitaljevič Lysych mě před odpálením rakety upíná do pásů. Nalevo je obrazovka, na níž se objevuje signál „Poplach“. Po něm následuje šestimístná šifra, která dovoluje vyjmout ze sejfu po mé levici zapečetěnou obálku s rovněž šestimístnou šifrou. Číslo se neshodují – kromě jediného, posledního: signál z Moskvy je správný. Ze sejfu vyjímám klíč a zasunuji ho do panelu přede mnou. Druhou ruku přikládám na žlutý knoflík. Těsně vedle mne, ve stejném křesle před stejným panelem, sedí podplukovník a opakuje tytéž pohyby.

Začneme odpočítávat: Pět, čtyři, tři, dva, jedna – „pusk“. V ten okamžik, ve stejné vteřině, musíme oba otočit klíčem a stisknout knoflík.

Na povrchu se během osmi vteřin odkrývá do úhlu 85 stupňů stonové betonové víko. Ze sedmatřicetimetrové šachty vyčuhuje špice rakety RS-22 (v terminologii NATO SS-24 Scalpel).

Co se stane pak? Pod raketou se zapálí výbušná směs a třístopňový kolos o váze 104,5 tuny se z podzemního silu zvedne do výše. Po dvaadvaceti metrech se zažeh-

Raketa R-12, projektovaná a vyráběná v ukrajinském Dněpropetrovsku, patřila k základním sovětským raketovým zbraním.

ne vlastní motor a raketa se dostane na svou letovou dráhu. Ve špici nese deset jaderných hlavic samostatně naváděných na cíl, každá o výbušné síle 0,4 megatuny. Na Ameriku míří jen ze stanoviště tohoto pluku, z deseti sil rozmístěných ve vzdálenosti deset až dvacet kilometrů, čtyři megatuny, které by mohly zničit dvě stě Hi-

rošim. Přesný cíl však neznal ani velitel pluku.

Šestihodinové služby

To není fikce. Opravdu sedím na velitelském stanovišti v Pervomajsku, kde byla jedna ze sovětských základen 34. raketové armády. Tato armáda, zřízená v roce 1959, měla deset divízi – šest na

území Ukrajiny, tři v Bělorusku a jednu na Kavkaze. Divize se dělily na pluky a každý pluk měl deset takových podzemních sil s velitelským stanovištěm, jako je to, v němž se nacházím. Velení celé 34. raketové armády sídlilo v ukrajinském městě Vinnice.

V rámci sovětsko-amerických dohod SALT a START se postupně počty strategických raket zmenšovaly. V roce 1991, v době vyhlášení nezávislosti Ukrajiny, zůstaly v této zemi už jen dvě divize, chmelnická a vinnická, se 176 raketovými silami. Po dohodě Ukrajiny s Ruskou federací a USA v roce 1993 byly tyto základny v devadesátých letech za americké peníze a účasti postupně zničeny. V roce 1998 zbyla pouze pervomajská základna (tedy pluk) se 46 raketami RS-22 (SS-24).

Společný rusko-americký nátlak přispěl tomu, že nakonec po všech raketách zbyly jen nevelké nerovnosti v terénu, které už zarostly travou. Pervomajská základna se udržela do roku 2001, pak se z ní stala věčná památka na časy, kdy tisíce sovětských a amerických raket na sebe vzájemně mířily, aby se v případném boji smazaly z povrchu zemského.

Základna se proměnila ve světově unikátní muzeum. Podobná existují ve světě jen tři. Jedno je v americké Arizoně na bývalé základně pro rakety Titan 2 ze šedesátých let, která však nebyla nasazena na bojovou pohotovost. Druhé najdeme v německém Penne-münde, kde se kdysi vyráběly pověstné střely V-1 a V-2, ničící během druhé světové války Londýn. Tam ale zůstaly jen makety.

V Pervomajsku se skoro vše dochovalo jako v dobách, kdy se za velitelským pultem ve dne v noci, vždy po šesti hodinách, střídali tři důstojníci, aby byli připraveni během několika minut odpálit mezikontinentální rakety. Mimocho-

Jak se tam dostat

Na Ukrajinu létají přímé linky ČSA nebo Aerosvitu (Praha – Kyjev, Praha – Oděsa, doba letu 2 h). Využít lze i autobusů (několikrát týdně, Praha – Kyjev, 23 – 27 h) a vlaků (přímý spoj Praha – Kyjev, 36 h, Praha – Oděsa, 37 h, jeden přestup).

Jedete-li autem, na 243. kilometru rychlostní silnice Kyjev – Oděsa odbočte vlevo na město Nikolajev. Zhruba 20 km před Pervomajskem je velká tabule, která vás navede k muzeu. Pervomajsk leží přibližně 240 km severně od Oděsy a 160 km od Nikolajeva.

Podplukovník Jurij Lysych u pootevřeného poklopu do šachty, v níž byly rakety připraveny ke startu.

